

ANALYSIS OF RURAL SOCIETY – MONOGRAPHIC STUDY OF THE SETTLEMENT KŘIŽÁNKY (VYSOČINA)

ANALÝZA VENKOVSKÉ KOMUNITY – MONOGRAFIE OBCE KŘIŽÁNKY (KRAJ VYSOČINA)

Mrázková H.

Ústav aplikované a krajinné ekologie, Agronomická fakulta, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno, Česká republika.

E-mail: hana.mrazkova@uake.cz

ABSTRACT

Analysis of rural society was the basic target of study aimed to sociological aspect of rural space. For this pilot study was chosen settlement Křižánky (region Vysočina) by reasons of large differentiation of settlement structure. There are three local part, in history with individual agency. (There was a assumption of different views.) The analysis of rural society is based on sociological research (questionnaire) finding out the identification to the region, the quotidian problems of the life, the values preferences, the design of civil amenities and the concept of other development of area. The sample of informants make up 30 % of adult population of settlement. The entering assumption was not validated. Output of this study is file of qualitative data in relation to human/society-landscape.

Study is support by Internal Grant Agency of Mendel University of Agriculture and Forestry.

Keywords: rural space, society, landscape, settlement

ABSTRAKT

Cílem studie bylo provést komplexní analýzu venkovské komunity v obci Křižánky (mikroregion Novoměstsko, kraj Vysočina). Sídlo bylo vybráno z důvodů velké územní diferenciací sídelní struktury - obec je tvořena třemi místními částmi, které v minulosti existovaly v podobně samosprávných jednotek. Analýza venkovské komunity vychází z výsledků získaných v rámci sociologického šetření (formou dotazníku) zaměřeného na pět tématických okruhů: identifikace obyvatel s regionem, problémy každodenního života, hodnotové preference, představy o budoucím vývoji země a formulace potřeb vybavenosti území. Bylo osloveno 100 % domácností obce, z toho 54 % navázalo spolupráci. Celkový vzorek představoval 30 % obyvatel obce (starších 15-ti let). Studie vycházela z teze, že jednotlivé místní části vzhledem k předchozímu samostatnému vývoji budou vykazovat rozdílná stanoviska. Tato teze byla vyvrácena. Výstupem studie je vytvoření souboru kvalitativních dat ve vztahu člověk/společnost-krajina.

Príspevok vznikl za podpory grantu IGA MZLU v Brně.

Klíčové slova: venkov, společnost, krajina, osídlení

ÚVOD

V současné době je velmi patrný trend rozrůstání měst a depopulace venkova. Podíl Evropanů žijících ve městech se blíží třem čtvrtinám¹, což je velmi alarmující a v dlouhodobých perspektivách neudržitelná skutečnost. Je proto třeba navrhovat taková rozvojová opatření pro venkovská sídla a okolní krajinu, která budou v souladu s požadavky na ochranu životního prostředí a zároveň vytvoří vhodné podmínky pro bydlení, zaměstnanost a zlepšení kvality života obecně.

Vedle jasného cíle ochrany přírody a krajiny vyvstává další neméně důležitý cíl integrovaného rozvoje venkova s přiměřenou strukturou osídlení, dostupností služeb, dopravní obslužností apod. Prioritou je pak prvořadě využívání lokálních zdrojů, podpora regionálních trhů k prodeji místních zemědělských a řemeslných výrobků, zřizování nových malých a středních podniků k podpoře zaměstnanosti v regionu, obnova krajových zvyků a tradičních řemesel, podpora zemědělství a turistiky při současném snižování ekologických rizik.

K dosažení multifunkční krajiny je třeba respektovat strategii rozvoje venkova založenou na attributech udržitelného rozvoje (tzn. rozvoje zahrnujícího činnost člověka zaměřenou na udržení produktivity a přirozeného potenciálu krajiny v dlouhodobém horizontu). Navržená opatření v rozvojové politice venkova by měla vycházet z konsensu environmentálních, ekonomických i **sociálních** požadavků. Dílčím cílem rozvoje venkova je zmapování, revitalizace a obnova sociálních a kulturních hodnot – hodnot dotvářejících duch místa (genius loci), charakteristiku daného regionu.

Problematika analýzy venkovské (kulturní) krajiny je poměrně dobře rozpracovaná. Většinou se však zaměřuje spíše jen na krajinně-ekologický rozbor území, zatímco sociální a kulturní dimenze je potlačena. „Dochází k situaci, že na jedné straně relativně dobře známe anatomii, tj. „tělo“ kulturní krajiny, jak funguje, vnitřní vazby, z čeho se skládá kulturní krajina, ale na straně druhé známe málo „ducha“ kulturní krajiny, její esprit, genius loci, tedy to, co ji činí prostřednictvím mentální vazby místního obyvatelstva na místo a čas specifickou, respektive identickou.“ (ŽIGRAI, 2004, překlad H. MRÁZKOVÁ)

VSTUPNÍ TEZE

Studie je založena v obecné rovině na následujících tezích:

- Úroveň současného venkovského prostoru nenabízí dostatečné socioekonomické uplatnění, což vede k depopulaci venkovských oblastí. Multiplikačním negativním efektem je neschopnost iniciovat změny a zapojit se do rozvojových projektů v důsledku stárnutí populace a absence vzdělaných (informovaných) lidí v zastupitelstvu obce, které je pro další rozvoj obce zásadní.
- Druhá teze je negací tvrzení uvedeného v dokumentu Naše společná budoucnost (1987): „Budoucí život bude převážně životem městským a péče o bezprostřední

¹ V České republice zaujímá venkov 75 % rozlohy státu, k 1. 1. 2000 zde žilo 22,3 % obyvatel.

životní prostředí lidí bude zahrnovat hlavně starosti o život ve městech.“ [1] Pokud se zaměříme na vytvoření vhodných podmínek pro život na venkově, výrazně omezíme trend depopulace venkovských oblastí.

Monografie obce je postavena na těchto tezích:

- Občané místních částí jsou výrazně upozadováni nejen z důvodů periferní lokalizace vzhledem k centrálně umisťovaným službám, ale i v důsledku nevyvážené obecní politiky.
- Skupiny obyvatel všech tří místních částí šerené obce Křižánky budou vykazovat rozdílná stanoviska vzhledem k předchozímu samostatnému vývoji.

METODOLOGIE

Vlastní metodika práce²

Studie je metodologicky založena na systematickém sběru dat a na přímé interakci se sledovaným jevem. Většina údajů byla získána na základě sociologického šetření prováděného formou dotazníku ve vybraném území (výsledky byly získány v rámci grantu IGA MZLU v Brně, jehož řešitelem je autorka příspěvku). Paralelní činností je analýza a srovnávací analýza dostupných dokumentů (záznamy obecního úřadu, kroniky ad.) Pro vyhodnocování získaných údajů byla použita metoda indukce. Metoda indukce řeší vztah mezi pozorovanými údaji a teorií tak, že se shromažďují empirické poznatky a z nich se vyvozují obecné i konkrétní závěry o stavu a vývoji dané reality a formulují se zákonitosti jejího pohybu.

Použité metody sociologického výzkumu

Použitá výzkumná procedura:

Monografická procedura: „může zahrnovat kvantitativní i kvalitativní přístup. Používá se jako detailní a komplexní analýza při zkoumání jednoho nebo několika málo typických jevů, procesů či jednotek. Vybraná jednotka (proces, jev) je systematicky popsána a jsou zkoumány všechny jejich strukturální části a vnitřní souvislosti. Zkoumání probíhá v přirozených podmínkách“ (MAJEROVÁ, 1997).

Ve výzkumu byla použita metoda dotazníku a to z následujících důvodů (dle DISMANA, 2002):

- Dotazník představuje efektivní techniku, která může postihnout velký počet jedinců při relativně malých nákladech a v poměrně krátkém čase
- Anonymita je relativně přesvědčivá.

² Zpracováno na základě:

HOLZBACHOVÁ, I. 1996: Filosofické a metodologické problémy vědy. Brno
MERVART, J. 1977. Základy metodologie vědy. Praha

Další výhodou je možnost respondentů zvolit si sám čas zodpovězení otázek.

Nevýhodou naopak může být nižší návratnost, které však bylo předcházeno osobním roznosem dotazníků. Další nevýhodou je zamezení spontánních odpovědí a neznalost okolností, za kterých byl dotazník vyhodnocován. (volně dle SURYNEK, 2001)

Dotazník byl určen osobám starším patnácti let. Vedle této techniky sběru dat byly prováděny i neformální neřízené rozhovory s místními obyvateli.

MATERIÁL

Venkov – kulturní krajina

Venkovský prostor je definován jako „území převážně přírodního charakteru vně městských sídel, jehož součástí jsou venkovská sídla, tj. sídla do 2 000 (*někdy se uvádí i 5000*) obyvatel.“ (HRABÁNKOVÁ, TRNKOVÁ, 1996). Dle jiné definice lze venkovský prostor charakterizovat jako „historicky vyvinutou, hodnotnou kulturní krajinu, jejíž udržování je důležitým požadavkem společnosti. Představuje prostor harmonického soužití zemědělského a nezemědělského obyvatelstva.“ (HRABÁNKOVÁ, 1997). HENDRYCH (2000) popisuje venkovskou, respektive kulturní krajinu „jako územní celek vzniklý a dlouhodobě utvářený cílevědomou lidskou činností za účelem kulturní a hospodářské kultivace prostředí, případně území historicky související s kulturním vědomím národa či lidstva. Lze takto označit též krajiny, které jsou důležitými svědectvími a objekty studia a porozumění historii kultivované krajiny, svědectvími činností různých kultur při osidlování krajiny.“

Velký sociologický slovník (MAŘÍKOVÁ A KOL., 1996), charakterizuje venkov jako „obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatelstva, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, ale také jinou sociální strukturou ve srovnání s městem. Z hlediska sociologie je venkov charakterizován především specifickým typem komunity, tzv. vesnickou komunitou, která se většinou vymezuje v protikladu ke komunitě urbánní těmito znaky:

- vyšší mírou vzájemné sociální závislosti
- menší variabilitou profesních možností
- menší sociální diferenciací a také zúženým prostorem sociální mobility
- silnější vazbou na tradici a slabší inklinací k sociálním změnám
- silnější determinací přírodním prostředím.“

Je však třeba podotknout, že v současné době dochází k podstatnému stírání rozdílů mezi venkovem a městem. Dochází k unifikaci prostoru.

V zákoně 128/2000 Sb., o obcích je v § 3 uvedeno: „Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.“

Shora uvedené definice venkova a venkovských sídel se liší v číslech, vykazují však shodné rysy v zaměření, vizuálním vzhledu a společnosti venkovských oblastí. V této práci je

venkov chápán jako kulturní krajina s nízkou hustotou zástavby v poměru k celému katastrálnímu území, se specifickým způsobem života místní komunity, tradicí (živou i mrtvou) a historií.

Pouze za předpokladu vyváženého využívání místního potenciálu území může venkovská krajina zajišťovat ekologické, regenerační, zásobovací, rekreační a další funkce v odpovídající míře. Postupné směřování kulturní (venkovské) krajiny ke stavu trvalé udržitelnosti je výsledkem optimálního uspořádání a využívání krajiny.

Vizuální aspekt harmonické venkovské krajiny je odvozen od struktury krajiny. Tato struktura je výsledkem působení řady přírodních a antropogenních procesů. „Přírodní krajina se vyvíjela výhradně pod vlivem přírodních činitelů. Se vznikem a vývojem lidské společnosti však k přírodním procesům přistupuje člověk se svou činností, která ovlivňuje vzhled krajiny jednak přímo, jednak nepřímo změnou intenzity a průběhu přírodních procesů. Venkovská krajina je tak výsledkem činnosti přírodních a antropogenních procesů, na jejichž vzájemném poměru závisí míra zkulturnění či narušení krajiny.“ (LIPSKÝ, 1998). Obdobnou teorii lze nalézt také u SKLENIČKY (2003): „Charakter kulturní krajiny je kromě přírodních faktorů determinován i prvky socioekonomickými. Krajina je v současnosti převážně kombinací přírody a kultury.“

Podobně se vyjadřuje i ŽIGRAI (2004) – kulturní krajina podle něj „představuje otevřený, hybridní přírodně-antropogenní systém s příslušnými dimenzemi, znaky a prvky jako výsledek působení člověka a lidské společnosti v prostoru a čase, která zároveň vystupuje jako navzájem se doplňující a obohacující realita a sociální konstrukce. Kulturní krajinu vytvářejí racionální síly převážně ekonomického charakteru a iracionální síly většinou socio-psychologické povahy s auto-alochtonním původem a zanechávají přitom materiálně-duchovní stopy v krajině.“ (překlad H. MRÁZKOVÁ)

Ke kulturní krajině patří i rozptýlená zeleň. „Zpravidla jsou pod tímto termínem označovány dřevinná nebo smíšená (dřevinná a bylinná) společenstva. Rozptýlená zeleň plní nezastupitelnou úlohu v krajině, kdy prostorově diferencuje krajinnou matrix na plošně menší celky.“ (SKLENIČKA, 2003)

Odliv obyvatel venkova do měst je problémem nikoliv jen z pohledu zhoršujících se podmínek životního prostředí ve městě a oslabování lidského a sociálního potenciálu venkovských oblastí, ale odráží se i ve vzhledu kulturní krajiny. Zatímco kulturní krajina se vyvíjela několik tisíciletí (výrazněji do období neolitu – 8 000–6 000 př. n. l.), k degradaci (pustnutí a ztrátě charakteru krajiny – krajinného rázu) dochází velmi rychle (řádově v letech) pokud se z takovéto krajiny vytratí člověk jako hybná síla. Již z tohoto důvodu (nehledě k řadě dalších) je velmi žádoucí založit rozvoj venkovských oblastí na principech udržitelného rozvoje, který vychází z konsensu environmentálních, ekonomických, ale i sociálních a lidských požadavků. Jak je zmíněno již v úvodu této práce, je třeba poznat i „duši“ krajiny, abychom dostali komplexní soubor informací o daném území a rozvojová opatření korespondovala s představami jeho obyvatel o dalším vývoji.

MONOGRAFIE OBCE KŘÍŽÁNKY

Pro výzkum byla vybrána obec Křižánky (kraj Vysočina) z důvodů velké diferenciace sídelní struktury. Obec má všechny předpoklady k ověření daných hypotéz. Jedná se o území s bohatou kulturní minulostí i přítomností, s četnými ambicemi k rozvoji obce a zvyšování kvality života místních obyvatel. Přesto trpí neustálým snižováním počtu obyvatel a postupným stárnutím populace. Toto venkovské sídlo je členěno na moravskou a českou část:

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY, ČESKÉ KŘÍŽÁNKY, ČESKÉ MILOVY

Jejich historie je podobná, ale přesto jiná – kdysi byly všechny místní části samostatnými obcemi...

Kulturně-historický vývoj

Následující text volně vychází z publikace, která byla vydána k výročí (610 let) založení obce v roce 2002.

○ MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY

Založení Moravských Křižánek není možné v čase přesně určit – vznik je kladen mezi léta 1392–1437. První známá zpráva se objevuje v soupisu věna Barbory z Valdštejna, které ji při sňatku podstoupil Jan z Pernštejna. Osada na české straně byla založena již roku 1345, je tedy patrné, že se osada na moravské stranu dále rozšířila. Další zmínky o osadě jsou až z 16. století a dále jsou prováděny pravidelně. Ucelenější obraz osady poskytuje soudní odhad z roku 1587. Ves Krziziankow měla tehdy 9 malých usedlostí s pozemky.

Na počátku 17. století se v obci usadil hrnčíř a byl založen hamr a sklárna. V době pobělohorské je však opuštěno pět usedlostí. V průběhu času se však osada stabilizovala a v roce 1755 je zde hlášeno 26 domů, z toho 5 sedláků a 6 chalupníků.

V devatenáctém století měla na výdělečné poměry zdejších obyvatel vliv především sklárna na Českých Milovech, pak dřevařský průmysl. V roce 1872 byla založena pila a v roce 1877 železný hamr, tradici tu měla i pilníkářská výroba. Většina obyvatel se živila v místě bydliště.

Osada patřila k farní škole ve Sněžném (dříve Německé) a později v Herálci, ale pro velkou vzdálenost byla návštěva možná jen v létě, a to ještě ojediněle. Po dlouhých peripetiích byla škola postavena a zprovozněna v roce 1815. Výuka probíhala celý rok, školu navštěvovalo 157 žáků. Škola má kroniku od roku 1890, zápisy se většinou týkají počtu žáků v jednotlivých třídách (byly tři) dle pohlaví a vyznání. Další záznamy jsou zaměřeny na učitelský sbor a hospodaření školy.

V roce 1897 tu byl založen Dobrovolný hasičský sbor, v roce 1903 vzniklo Rybářské družstvo, v roce 1920 založena tělocvična a spolky Orel a Sokol a obecní knihovna.

V průběhu II. světové války se rozvoj obce zastavil (platí i pro ostatní dvě části), nekonaly se tradiční zábavy a představení místního ochotnického divadla. V okolních lesích bylo ukryto několik partyzánských oddílů.

Po válce byly na moravské straně Křižánek čtyři hostince, čtyři obchody, zelenina a řeznictví. Dále tři pilníkařství, dva kováři, jedno kolářství, truhlářství a oprava vozidel. Byli zde krejčí a ševci. Častá byla práce v lese.

○ ČESKÉ KŘIŽÁNKY

České Křižánky vznikaly postupně po obou stranách řeky Svratky v místech, kde řeka tvořila přirozenou hranici mezi Čechami a Moravou (panství rychnburské). České Křižánky jsou poprvé zmiňovány v roce 1345. Podle zpráv z let 1465–1485 byla tato část z poloviny pustá. K většímu oživení a rozvoji zde došlo s postavením sklárny (v provozu od 1660 do cca 1698) a později železného hamru. V roce 1836 se připomínají na české straně dva mlýny. V druhé polovině 19. století byla zahájena pilníkařská výroba. V obci působilo mnoho řemeslníků zabývajících se výrobou pilníků a rašplí (u Otavů, u Vítků, u Tlustých), ale i další: výrobci hrábí a kosisek (u Ondrů), truhláři, ševci, krejčí, holiči a výroba nábytku. Pilníkařská výroba zanikla krátce před první světovou válkou. Velkou pomocí podnikání byla výstavba silnice a mostů z moravské strany na českou v roce 1940. Součástí vesnice byl obchod se smíšeným zbožím a hospoda u Charvátů. Lidé na polích vedle živností pěstovali plodiny pro svoji obživu, ale hlavním živitelem byl les. Pak tu byla až do roku 1950 v provozu pila, která skončila v důsledku socializace drobných podniků.

V roce 1960 byly České Křižánky sloučeny s Moravskými pod jednu správu Městského národního výboru.

Jméno obce je ve spojitosti s Martinem z Křižánek (Martino de Chrisanleins-Ragesta IV/647). V roce 1392 jsou Křižánky uvedeny v rychnburském popisu jako „chalupy v Křižankově“ (*villea in Krzizankowie*).

○ ČESKÉ MILOVY

Osídlení Českých Milov spadá do pozdní horské kolonizace z konce 17. a z počátku 18. století, v souvislosti se založením hamrů na Březinách (*obec cca 3 km vzdálená*). Pracovali v nich milovští chalupníci. První chalupy byly postaveny v roce 1648. Významnou událostí pro osadu bylo zřízení sklárny v roce 1835. Sklárna byla zbudována rychnburskou vrchností. V druhé polovině 19. století dosáhla výroba bohatého sklářského sortimentu vysoké úrovně. Vyráběly se různé typy sklenic, džbánů, servisních souprav, lamp a jiných předmětů vynikajících brilantní technikou a skvělým broušením. V milovské sklárně se vytápěly tavící pece dřevěným uhlím, které pálili uhlíři v lesích nad sklárnou. Záznamy mluví o soukromé škole v Českých Milovech pro děti sklářů. Z této doby pochází fotografie Čtyř palic, na níž je skalní útvar ještě odkryt.

Milovská sklárna ukončila svoji obuv po roce 1885 z důvodů levnější výroby skla na severu Čech v blízkosti uhelných dolů.

Obec České Milovy bývala součástí obce České Křižánky. Na základě žádosti milovských se osada osamostatnila. První kroky pro samostatnost byly vedeny dopisem na velkostatek rychnburský dne 4. února 1884. Rozloučení ale bylo provedeno až na základě výnosů zemské

správy politické v Praze dne 19. listopadu 1927. Obec České Milovy se vrátila pod správu obce sloučených Křižánek v počátku roku 1999. (volně dle publikace Křižánky, 610 let obce).

Poválečný vývoj celého území znamenal četné změny. Došlo k násilné kolektivizaci výroby a nemovitého majetku, zejména zemědělské půdy. Změny zasáhly společnost i přírodu a krajinu. V obcích utichl společenský život, který se znovu začal probouzet na počátku 90. let. Krajina byla protkána sítí melioračních odpadů, byly rozorány meze. Přetrhala se tradice...

Místní lidé často při rozhovorech vzpomínali na svoji obec jako na velmi bohatou. Vzpomínali na pilníkářskou výrobu, na sklárny a také na spolkový život, na divadlo, na obec plnou lidí... na život před kolektivizací. Za velkou křivdu také místní pokládají přičlenění Křižánek (Moravských i Českých) ke Svatce v roce 1980. Obec nebyla obcí střediskovou, neprobíhala zde tedy téměř žádná výstavba, a pokud ano, tak téměř výhradně na moravské straně. Rok 1989 a následný vývoj přinesl obnovení společenského i občanského života. Vedlejším úmyslem sociologického šetření v obci bylo získání reflexe uplynulých patnácti let. Naplnila se očekávání?

Současný stav

o Základní údaje o obci

Obec je součástí mikroregionu Novoměstsko, nachází na území bývalého okresu Žďár nad Sázavou, v kraji Vysočina. Dle nomenklatury Evropské unie spadá obec do regionu soudržnosti (NUTS II) Jihovýchod (kraj Vysočina a Jihomoravský kraj) – v poslední době však byly zaznamenány separatistické tendence ze strany Jihomoravského kraje.

Katastr obce leží v chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy (v severovýchodní části). Nacházejí se tu všechny tři zóny CHKO.

Nadmořská výška obce je 610 m. Je tedy obcí horskou.³ Zástavba je umístěna v údolí podél pravého a levého břehu řeky Svratky (pramen na nedaleké Žákově hoře), která v této části silně meandruje. Zástavba je roztroušená, bez typické návsi. Katastrální území má výměru 1 197,55 ha (hustota osídlení je poměrně nízká – cca 31 obyvatel/km² –ve srovnání s průměrnou hustotou NUTS II Jihovýchod 111 obyvatel/ km²). Obec tvoří tři místní části.

Tab.1: Počet obyvatel v obci Křižánky k 31. 8. 2005 dle místních částí

místní část	počet obyvatel	starší 15-ti let
<i>Moravské Křižánky</i>	284	237
<i>České Křižánky</i>	69	54
<i>České Milovy</i>	20	17
celkem	373	308

³ Dle parametrů EU je považována za horskou ta obec, která leží ve výšce min. 600 m n.m. (či 500 m n.m. se sklonitostí větší 7°).

Obec funguje v dnešní podobě od 1. 1. 1999, kdy byly k Moravským a Českým Křižánkám přičleněny stále se zmenšující (co do počtu obyvatel) České Milovy. Česká a moravská část byla sloučena v roce 1960.

Obec má sedmičlenné zastupitelstvo. V čele obce stojí starosta, který vede obec již od prvních komunálních voleb v roce 1990. Obec vždy hospodařila se ziskem. Zastupitelstvo se jeví jako nevyvážené z hlediska účelné aktivity pro rozvoj obce, za zásadní lze považovat osobní angažovanost a invenční přístup místostarosty. Jednotliví zastupitelé nejsou členy žádné politické strany.

Volební účast v obci se pohybuje od 28,47 % (Evropský parlament) až po 90,3 % do Parlamentu České republiky. V obci převažují voliči ODS a ČSSD.

Podnebí – území leží v chladné oblasti. Časté jsou teplotní inverze (Nové Město na Moravě – průměrná roční teplota 6° C, roční úhrn srážek 724 mm; dle CULKA, 1996).

○ **Vnější vztahy obce**

Obcí prochází silnice II. třídy, která spojuje obec se sousedními obcemi Sněžné (cca 5 km, 774 obyvatel) jihovýchodě a Svratkou (cca 7 km, 1595 obyvatel) na severozápadě od obce.

Větší města jsou v dosahu 20 – 25 km. Jde o Nové Město na Moravě a Žďár nad Sázavou, kde je lokalizována většina správních úřadů. Krajský úřad je v Jihlavě vzdálené cca 63 km. Dobré spojení je na Brno (cca 82 km vzdálené). Jakékoliv napojení na dálnici či rychlostní komunikaci je velmi komplikované (nejbližší tah – D1, 70 km, napojení u města Humpolec).

○ **Vnitřní situace obce**

Obec je vybavena kanalizací již od 70. let minulého století. Kanalizační řád je však řešen jako odváděč dešťové vody, a proto není na jeho konci možné zřídit čistírnu odpadních vod. Stávající kanalizaci je tedy nutné nahradit vodotěsným systémem odvádějícím odpadní vody (bez vod dešťových), což si vyžádá velkou a neodkladnou investici – obec leží nad vodní nádrží Vír.

V obci jsou všechny domácnosti napojeny na elektrickou síť, k dispozici je též přípojka na telefon. Obecní vodovod není zřízen – každá domácnost (či několik domácností dohromady) je napojena na vlastní studnu. V současné době probíhá kolaudace plynovodu, přičemž v některých domácnostech byl zahájen zkušební provoz již v minulé topné sezóně.

Ve škole jsou k dispozici čtyři počítačové sestavy s připojením na internet (od roku 2004), od roku 2003 byl internet zpřístupněn na obecním úřadě. V letošním roce byly instalovány internetové kiosky v celém mikroregionu Novoměstsko v rámci dotace z EU. V Křižáncích je kiosk umístěn před budovou obecního úřadu.

Zaměření obce je převážně rekreační. Přesto však obec nedisponuje dostačujícím vybavením pro turistické účely – zejména chybí informační středisko či informační tabule se souhrnem význačných charakteristik obce. V obci je patrné napětí mezi místními obyvateli a chalupáři. Předmětem sporu je zejména výrazná nadprodukce odpadu v letní sezóně. Dalším problémem je poměrně častá výstavba objektů na území s příslibem trvalého bydlení, primárním účelem je však rekreace, která není přínosem pro obecní rozpočet.

Z hlediska zemědělství je oblast zaměřena převážně na pěstování obilí, v poslední době je však patrné upouštění od intenzivního vyžívání zemědělského půdního fondu a lze sledovat výrazné zatravňování. Takto vzniklé louky jsou pravidelně sečeny. V některých případech jsou však pozemky ponechány neřízené sukcesi, často se objevují ruderální druhy.

○ Demografická situace obce

V obci je trvale hlášených 373 obyvatel (souhrn za všechny tři místní části). Z toho je 183 mužů a 190 žen. V praxi je však ověřitelné, že určité procento obyvatel sice uvádí trvalý pobyt na Křižáncích, nicméně fyzicky bydlí jinde.

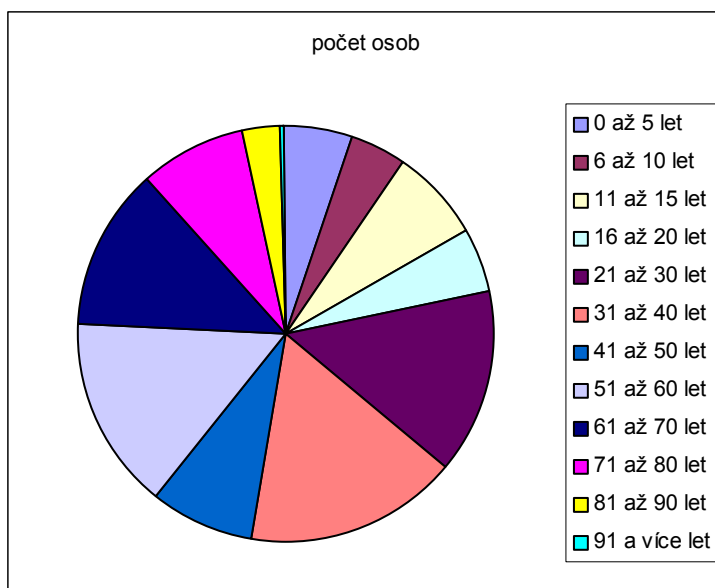
Ačkoliv si občané obce při rozhovorech často stěžují na stárnutí populace v obci, statistika hovoří poměrně příznivě: průměrný věk je 41, 2 let (40,1 muži, 42,3 ženy).

Fluktuace obyvatelstva: mezi léty 1995–2005 se do Křižánek přistěhovalo 19 osob a 14 osob se odstěhovalo. V tomtéž intervalu zemřelo 55 lidí a narodilo se 33 dětí. Z toho vyplývá pokles počtu obyvatelstva v intervalu deseti let o 17 osob.

Tab. 2: Věková struktura

Věk	počet osob
0 až 5 let	20
6 až 10 let	16
11 až 15 let	27
16 až 20 let	19
21 až 30 let	53
31 až 40 let	61
41 až 50 let	30
51 až 60 let	56
61 až 70 let	47
71 až 80 let	32
81 až 90 let	11
91 a více let	1

Graf.1: Grafické znázornění věkového rozložení

○ Trh práce

Pracovních příležitostí v obci mnoho není. Z kroniky obce lze vyčíst, že v obci byl v polovině 90. let záměr vybudovat nábytkářskou firmu (navázání na staré tradice) s 15 zaměstnanci. Bohužel nebyl dotažen do konce.

V současné době je v obci rodinná stavební firma, dále firma zabývající se prodejem domácích potřeb. V zemědělství podniká v obci firma Agroskal. Dalšími jsou drobní

řemeslníci a hostinec u Balabánů. Pracovní příležitosti v omezeném počtu nabízí i obecní úřad (účetní, údržbář apod.), obchod a také mateřská a základní škola. V obci působí několik autodopravců, mnoha lidem poskytuje pravidelný příjem práce v lese. Míru nezaměstnanosti obecní úřad neeviduje.

Lidé často dojíždějí za prací do Milov (místní část Sněžného, cca 2 km), kde je v provozu velkokapacitní hotel „Devět skal“ a dvě restaurace. Další uplatnění nacházejí v zemědělském družstvu přímo ve Sněžném. Velkým zaměstnavatelem v okolí je Mars Svratka, ten však v současné době omezuje provoz a propouští. Do zaměstnání lidé většinou dojíždějí do Nového Města na Moravě a do Žďáru nad Sázavou, popřípadě do Poličky.

Problémem je nízká úroveň vzdělání obyvatel. Většina má středoškolské vzdělání bez maturity, bez dostatečné jazykové a počítačové gramotnosti. Tento handicap se zastupitelstvo rozhodlo omezit prostřednictvím vzdělávacího centra lokalizovaného přímo v obci. Záměr je ve fázi vypracovaného projektu, který je reakcí na výzvu v rámci Společného operačního regionálního rozvoje (SROP). Vzdělávací centrum nabízí kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy a dále kurzy řemeslné výroby (košíkářství apod.). Limitujícím pro vznik a provoz centra je udělení finanční podpory v rámci SROP, která by byla čerpána nejen na financování samotného chodu centra, ale i na jeho výstavbu. Ta je plánována jako nadstavba nad prodejnou umístěnou v centrální části Moravských Křižánek. Dalším limitujícím faktorem je nezájem lidí o další vzdělávání.

○ Školství

Škola byla v Křižánkách založena již v roce 1815 (viz výše). Od roku 1890 je vedena školní kronika, ze které lze mimo jiné vyčíst, že školu navštěvovalo pravidelně okolo 170 dětí, v některých letech dokonce počet vystoupal na 200 dětí. Zápisy v kronice končí roku 1940. Škola nepřetržitě fungovala až do roku 1985, kdy byla zrušena z důvodů nevyhovění limitu 30 žáků na dvě třídy (navštěvovalo ji tehdy 28). Žáci jsou převedeni do základní školy ve Svratce. Na počátku devadesátých let byla patrná velká vůle podporovat základní školství ve venkovských obcích, proto i v Křižánkách byly zahájeny opravné práce na zchátralé škole. Škola byla opět zprovozněna v roce 1995, navštěvovalo ji 15 žáků (první stupeň). Zajímavé je srovnání například s rokem 1930 – v obci žije ve 120 domech 713 osob, z toho 142 dětí školou povinných. V roce 1995 žije v cca 130 domech 390 obyvatel, z toho 15 žáků. Ve školním roce 2004/2005 školu navštěvovalo 25 žáků. Škola tedy funguje na výjimku Ministerstva školství (MŠMTV) a její další provoz není jistý. Na druhý stupeň základní školy dojíždějí starší žáci do Svratky. Na střední školy potom nejčastěji do Nového Města na Moravě (gymnázium, SOŠ a SOU lesnické, dopravní a služeb) a do Žďáru nad Sázavou (gymnázium, střední zdravotnická škola), kde z důvodů špatného spojení zůstávají na školním internátě. Vysoké školství je nejdostupnější v Brně.

V obci funguje i mateřská školka, jejíž služby jsou nabízeny zdarma. V minulém školním roce ji navštěvovalo 16 dětí.

○ Zdravotnictví

Do obce dojíždí praktický lékař jedenkrát týdně – ve středu, ordinační hodiny jsou v dopoledních hodinách. V ostatních případech musí pacienti dojíždět do Svatky (cca 7 km), což je pro starší lidi a lidi bez vlastního dopravního prostředku velmi komplikované. Nejbližší zubní ordinace je ve Svatce, ostatní odborní lékaři v Novém městě na Moravě.

Obyvatelé si velmi často stěžují na neochotu služby rychlé záchranné lékařské pomoci zajíždět do vzdálených míst. Nejbližší nemocnice a je v Novém městě na Moravě, vzdálenost cca 20 km.

○ **Obchod a služby**

V obci je prodejna se smíšeným zbožím, která v současné době mění majitele. Provoz prodejny je značně komplikovaný. Zatímco ještě v roce 2001 dle obecní kroniky místní obyvatelé nakupují jen zřídka ve Svatce a jsou plně spokojeni s místní nabídkou, dnes tu nakupuje jen velmi málo lidí. Nepomáhají ani výzvy v místním tisku k podpoře lokálních zdrojů. Provoz obchodu je obcí dotován (otop a údržba), přesto je jeho provoz pro podnikatele velkým rizikem a vykazuje nízké tržby. Jeho zrušení by však zkomplikovalo život zejména starým lidem. Dříve byla v provozu pojízdná prodejna, nerentovala se však a byla nedávno zrušena.

Mezi služby nabízené v obci se řadí zednické a stavební práce, drobné instalátérské práce a podobně. Za většinou služeb musí obyvatelé Křižánek dojíždět do Svatky nebo až do Nového Města na Moravě či do Žďáru nad Sázavou.

Pohostinství je na dobré úrovni. Funkční je hostinec u Balabánů (Moravské Křižánky), rekonstruuje se hostinec Za Řekou (dříve u Charvátů, na české straně). Za obcí na moravské straně je penzion Bukáček s restaurací.

○ **Možnost podnikatelských aktivit**

Potenciál oblasti je nevyužit zejména z pohledu venkovské turistiky, jejíž nabídka je v obci a širokém okolí omezená či přímo absentuje. V obci je poměrně mnoho možností ubytování v soukromí, ovšem bez doprovodných služeb a také zdůraznění místního prostředí, specifik a tradic. Ekologické zemědělství by také poskytlo určitý prostor k rozvoji.

Další možností k podnikání je rozvoj řemeslných služeb, které v obci zcela chybí.

○ **Doprava**

Přeprava osob veřejnou dopravou je v obci a nejbližším okolí realizována výhradně autobusy (ZDAR, Žďár nad Sázavou). Společnost částečně obnovila vozový park, takže autobusovou dopravu lze z tohoto hlediska hodnotit velmi vysoko. Předmětem stížností občanů je špatná návaznost jednotlivých spojů, je však nutné říci, že dopravní společnost velmi pružně reaguje na poptávku ze strany občanů. Problémem zůstává, že řada lidí neví, kam se se žádostí obrátit.

Křižánky leží na trase Svatka – Brno, Svatka – Nové Město na Moravě a Svatka – Polička. Frekvence spojů je poměrně častá, přesto se v obci občané neobejdou bez automobilu, který vlastní téměř každá rodina. Vozový park je však poměrně zastaralý.

V obci jsou čtyři autobusové zastávky. Tři jsou umístěny v Moravských Křižánkách a projíždějí jimi všechny uvedené autobusové linky. Čtvrtá je umístěná v Českých Milovech a

projíždí jí jen spoj na Poličku, nejbližší zastávka na Nové Město je vzdálena cca 1 500 metrů (Křižánky– dolní konec). Zastávka Křižánky – u mostu je dostupná pro obyvatele z české strany. Hustota a umístění zastávek se jeví jako dostatečné.

Nejbližší železniční stanice je v Novém Městě na Moravě.

Komunikace jsou ve velmi špatném stavu – týká se zejména komunikací uvnitř obce (silnice III. třídy).

○ **Rekreace, sport**

Obec spadá do rekreační oblasti, velká část domů je v majetku osob majících trvalé bydliště mimo obec a objekt využívají zejména v letní a zimní sezóně. V poslední době se v obci objevují nové stavby pro rekreaci, tyto stavby dodržují původní vzhled obce. V obci a širokém okolí je bohatá nabídka ubytovacích kapacit. Jsou to drobní soukromí pronajímatelé a penzion Bukáček. V blízkých Milovech je již zmíněný hotel Devět skal (kapacita 241 lůžek), dále směrem na Sněžné jsou dva větší hotely (Gaudeamus s 49 lůžky a Solitary s 30 lůžky v hotelu a 49 v bungalovech).

Obec poskytuje kvalitní sportovní vyžití zejména díky rozmanitým možnostem okolní krajiny. V katastru obce se nacházejí dva rybníky (Řásník a Kyšperský rybník), dalším specifikem oblasti jsou skalnaté rulové útvary. Některé z nich jsou zpřístupněny i pro horolezce (např. Čtyři Palice, Dráteníčky). Turistické stezky jsou velmi dobře značeny, objevují se i cyklistické trasy – v současné době se projednává záměr propojení jednotlivých obcí v okolí systémem cyklistických okruhů. V blízké Svatce se nachází golfové hřiště.

Velmi významné je i sportovní vyžití v zimním období – terén je velmi vhodný pro běžecké lyžování, ve Svatce a Novém Městě na Moravě jsou upravované plochy pro sjezdové lyžování. Lákadlem bývala v tomto období Zlatá lyže v Novém Městě, která však v nadcházející sezóně bude nahrazena Světovým pohárem v biatlonu. Okolní krajina poskytuje vyžití pro adrenalinové sportovce i pro rodiny s dětmi.

Velkým nedostatkem je však absence organizovaného sportoviště s širokým záběrem sportů, které by odvedlo větší množství návštěvníků z I. a II. zón CHKO. Tento počín by navíc zvýšil prestiž celé oblasti a přilákal by větší spektrum návštěvníků.

V obci je po celý rok nabízeno cvičení jógy a aerobiku, zájem ze strany místních je však velmi nízký, proto se podobná nabídka postupně omezuje. Sportovní vyžití pro mládež nabízí fotbalový klub BOTAFOGO (s dlouholetou tradicí), který se vedle sportovních aktivit zaslouhuje i o kulturní program.

○ **Kultura, památky**

Kulturní vyžití obce lze z pohledu vnějšího pozorovatele pokládat za bohaté. Pravidelně se tu konají *taneční zábavy* a *hasičský ples*. Problémem je neexistence kulturního sálu či jiného vyhovujícího prostoru. Pokud však obec dostane dotaci ze Společného regionálního operačního programu, bude nově vzniklé vzdělávací centrum sloužit i kulturním účelům. Prozatím se podobné akce konaly v penzionu Bukáček, v restauraci Za řekou či přímo pod

širým nebem. V novodobé kronice (od roku 1989) se však můžeme častokrát dočíst, že taneční zábava či jiná akce konaná venku byly přerušeny špatným počasím.

Vedle jmenovaných aktivit se v obci pravidelně koná *pálení čarodějnic*, *dětský karneval*, *Cesta pohádkovým lesem* (při příležitosti konce školního roku; dospělí jsou ustrojeni do masek a zadávají dětem procházejícím lesem úkoly a odměny), *poutová zábava* (v půli prázdnin). Většinu těchto akcí zajišťuje místní sdružení „Svaz žen.“

Během letních prázdnin jsou pořádány plavecké závody na Kyšperském rybníku a turnaj ve fotbale s bohatou účastí přespolních mužstev, v zimní sezóně se pořádají závody na lyžích.

Zastupitelstvo v posledních letech vyhlašuje soutěž „Rozkvetlé okno Křižánek,“ letos byla akce sponzorována květinářstvím ve Žďáru nad Sázavou. Dalším kulturním počinem obce je činnost „Spolku pro občanské záležitosti,“ který sleduje významná životní jubilea křižáneckých, navštěvuje je a potěší drobným dárkem. O této činnosti se vede kronika s fotografiemi a podpisy jubilantů. V obci dále působí Myslivecký svaz.

Obec je vyhlášena vesnickou památkovou rezervací. Mísí se zde architektura typická pro Svratecko a pro Novoměstsko a Žďársko. Jde o tzv. horáckou architekturu. V obci je dále vyhlášeno několik památných stromů, většinou se jedná o lípy.

Foto1: Ukázky typické architektury Křižánek

○ **Životní prostředí**

Stav životního prostředí je velmi dobrý, bez výrazných zdrojů znečištění v obci a širokém okolí. Pozitivním krokem byla náhrada tuhých paliv zemním plynem.

V obci jsou v centrální části Moravských Křižánek (u obecního úřadu) umístěny kontejnery na směsný odpad, sklo a plasty. Svoz zajišťují Technické služby ze Žďáru nad Sázavou.

Roční poplatek činí 200 Kč na obyvatele, tutéž částku platí rekreační na nemovitost (což je vnímáno místními velmi negativně).

Obci chybí čistírna odpadních vod, jež není možné realizovat bez opravy stávající kanalizace.

Péče o životní prostředí se řídí režimem CHKO a také památkou péčí. V obci je silně korigována výstavba či rekonstrukce domů.

Při srovnání se základní mapou České republiky (M 1: 10 000) z roku 2002 je možné sledovat značné rozšíření lesních a keřových porostů a zmenšení výměry orné půdy.

Obec disponuje povodňovým plánem a urbanistickou studií.

SWOT ANALÝZA

„Konceptní programovací a projekční metoda SWOT je standardní metodou, používanou nejen v rozvoji regionů, měst a obcí, ale i v rozvoji podniků. Jejím principem je jednoduchá, ale výstižná a pokud možno vyčerpávající a objektivní charakteristika předností a slabín zkoumaného objektu a z nich vyplývajících příležitostí k rozvoji, jakož i možností jejich ohrožení a ztráty. Přitom je zřejmé, že akcentováním silných stránek a naopak důrazem na odstraňování nebo alespoň oslabování slabín roste pravděpodobnost realizace „příležitostí“ a omezuje se dopad pojmenovaných „ohrožení“. [2]

S – Strengths – silné stránky

W – Weaknesses – slabé stránky

O – Opportunities – příležitosti

T – Threats – hrozby

„Silné a slabé stránky jsou vnitřními faktory efektivnosti obce. Příležitosti a hrozby vymezují vnější prostředí, vnější faktory efektivnosti obce.“ (REKTOŘÍK, 1999)

SWOT analýza je rozčleněna do čtyř okruhů vyhodnocených jako nejpodstatnější pro další vývoj obce: *Rozvoj cestovního ruchu, Rozvoj lidských zdrojů, Životní prostředí a vzhled obce a Institucionální zajištění a rozvoj obce*

SWOT analýza šetřeného území – katastrální území obce Křižánky a blízké okolí – s ohledem na další rozvoj:

S - Silné stránky

Rozvoj cestovního ruchu

• výhodná geografická poloha• množství přírodních, historických a kulturních památek (CHKO Žďárské vrchy, památková rezervace)	• univerzální nabídka volnočasových aktivit (cykloturistika, pěší turistika, horolezectví, koupání, rybaření atd.)

- dobré značení turistických cest a cyklostezek
- velká a poměrně kvalitní nabídka ubytování a pohostinských služeb
- zvýšená atraktivita okolí v souvislosti s uznávanými malíři Vysočiny

Rozvoj lidského kapitálu

- existence školy a školky přímo v obci
- obchod umístěný v centrální části obce
- rozvinutý spolkový a kulturní život v obci
- fotbalové hřiště na území obce

Životní prostředí a vzhled obce

- dobrý stav jednotlivých složek životního prostředí (zejména ovzduší)
- neexistence velkého zdroje znečištění v blízkém i vzdáleném okolí obce
- plynofikace obce (první sezóna provozu 2005/2006) – náhrada méně kvalitního tuhého paliva (hnědé uhlí)

Institucionální zajištění a rozvoj obce

- pokrokové zastupitelstvo obce (zejména místostarosta – plánuje sestavit strategický tým obce, založit vzdělávací centrum a další)

W - Slabé stránky:

Rozvoj cestovního ruchu

- nevyhovující dopravní spojení z/do Prahy
- neucelená koncepce rozvoje cestovního ruchu
- absence naučné stezky

- součást mikroregionu Novoměstsko

- volný přístup na internet v centru obce (internetový kiosk, PC ve škole a na úřadě)
- dobré autobusové (potažmo vlakové) spojení do Brna
- blízkost větších měst (do 20 km – Nové Město na Moravě, Žďár nad Sázavou)

- kosení početných luk na katastrálním území obce
- udržování veřejných prostranství (zejména autobusových zastávek)

- ochota obyvatel angažovat se na rozvoji obce (hl. mladší generace)

- absence vybaveného sportovního areálu
- absence informačního centra
- extrémní výskyt obtížného hmyzu

Rozvoj lidských zdrojů

- nedostatečná nabídka služeb v obci
- nedostatek pracovních příležitostí v obci a blízkém okolí (pěší docházka, dojížděka na kole)
- vysoká míra dojížděky za prací
- absence druhého stupně základní školy (nejbližší 5 – 7 km)
- malá nabídka mimoškolních aktivit pro mládež
- nepřítomnost lékařské služby v obci
- problematický přístup rychlé záchranné služby (do vzdálených částí nechtějí zajíždět)

Životní prostředí a vzhled obce

- vysoká produkce odpadů (zejména v letním období v souvislosti s rekreací)

Institucionální zajištění a rozvoj obce

- vysoký průměrný věk zastupitelstva
- neochota starších lidí participovat na dalším rozvoji obce

O - Příležitosti:

Rozvoj cestovního ruchu

- zvýšená poptávka po moderních produktech cestovního ruchu (venkovská turistika, cykloturistika, městský, kongresový cestovní ruch)
- možnosti nových tras a naučných stezek
- vznik nové turistické infrastruktury (cyklostezky, stojany na kola, turistické stezky)
- vznik sportovního areálu s cílem odvedení většího počtu rekreatů z I. a II. zóny CHKO
- založení informačního centra

Rozvoj lidských zdrojů

- projekt vzdělávacího centra na území Moravských Křižánek
- možnosti čerpání dotací ze státního rozpočtu i fondů Evropské unie
- položení důrazu na tradice a zvyky regionu
- zkvalitnění nabídky služeb v obci

Životní prostředí a vzhled obce

- využití potenciálu k venkovské turistice a ekologickému zemědělství

Institucionální zajištění a rozvoj obce

- nabídka pozemků na středu a dolním konci obce ke stavebním účelům (výstavba rodinných domků)

- vznik plánovaného strategického týmu

- zapojování veřejnosti do záležitostí obce

T - Hrozby:

Rozvoj cestovního ruchu

- překročení únosného zatížení přírody a krajiny
- zhoršení stavu životního prostředí

- narušení krajinného rázu

Rozvoj lidských zdrojů

- nedostatečná reakce na nabídku vzdělávání v rámci plánovaného projektu
- odchod mladých lidí do města za prací
- odliv kvalifikované práce z regionu

- zrušení odchodu na středu obce pro malou poptávku (klientelu tvoří převážně starší lidé)
- podcenění významu dopravní dostupnosti

Životní prostředí a vzhled obce

- zhoršování kvality životního prostředí

Institucionální zajištění a rozvoj obce

- nedostatek vzdělaných či informovaných lidí v komunální politice

VÝSLEDKY SOCIOLOGICKÉ ŠETŘENÍ

Sociologické šetření bylo provedeno formou dotazníku. Dotazník byl autorko příspěvku roznesen po jednotlivých domácnostech ve všech místních částech ve dnech 16.–18. srpna, po čtrnácti dnech byl prováděn osobní odběr. Osloveny byly všechny domácnosti – těm, na které nebylo možné se opakovaně dozvonit, byl dotazník zanechán ve schránce s prosbou o odevzdání na obecní úřad. Návratnost těchto dotazníků však byla velmi nízká.

Dotazníkové šetření proběhlo za podpory pana starosty a místostarosty, kteří o průběh a výsledky šetření projevíli zájem. Ohlášení akce bylo povedeno formou oznámení v místním tisku (Novinky) a formou vývěsky na úřední desce.

Osloveno bylo 100 % domácností (110), z toho:

- **53 % domácností navázalo spolupráci** (nejčastěji byl ochoten odpovídat jeden člen domácnosti, zřídka dva nebo tři) – **návratnost: 92 % dotazníků (z 97 % domácností)**
- 23 % domácností spolupráci odmítlo
- 24 % domácností dostalo dotazník do schránky – **návratnost 5 %**

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem **93 osob – 30 % občanů obce starších 15 let**, z toho 6 z Českých Milov (35 %), 20 z Českých Křižánek (37 %) a 67 z Moravských Křižánek (28 %). **Ženy tvoří 56 % vzorku, muži 44 %.**

Věková struktura respondentů:

• do 20–ti let	4,0 %
• 21–35 let	29,0 %
• 36–50 let	13,0 %
• 51–65 let	41,0 %
• nad 66 let	13 %

Vzdělání respondentů:

• základní vzdělání	18 %
• středoškolské bez maturity	46 %
• středoškolské s maturitou	26 %
• vysokoškolské	10 %

Zaměstnání respondentů:

• důchodce	31,0 %
• průmysl	21,5 %

- služby 19,5 %
- veřejná správa 8,5 %
- studenti 8,5 %
- zemědělství, lesnictví 5,5 %
- mateřská dovolená 3,5 %
- stavebnictví 1,0 %
- zdravotnictví 1,0 %

14 respondentů žije v obci méně než 15 let (**15 % respondentů**)

IDENTIFIKACE S REGIONEM

1. Co Vás spojuje s místem, kde žijete?

V této otázce bylo možné volit více odpovědí, následující číselné údaje vyjadřují podíl konkrétní odpovědi na jejich celkovém počtu.

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 38 % *rodina*, 17 % *krajina*, 14 % *přátelé, známí a sousedé*, 13 % *pozemek*, 9 % *vzpomínky*, 6 % *zaměstnání*, 1 % *zvyky a tradice*, 1 % *obecní pospolitost*, 1 % *jiné* (rodný kraj, kořeny)

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 32 % *rodina*, 20 % *krajina*, 18 % *pozemek*, 12 % *přátelé, sousedé, známí*, 7 % *vzpomínky*, 3 % *kulturní nebo sportovní události*, 3 % *zvyky a tradice*, 3 % *zaměstnání*, 2 % *obecní pospolitost*

ČESKÉ MILOVY – 64 % *rodina*, 28 % *přátelé, sousedé a známí*, 9 % *krajina*

CELKEM: 38 % *rodina*, 16 % *krajina* (zejména lesy, skály, rybníky), 14 % *pozemek*, 13 % *přátelé, sousedé, známí*, 8 % *vzpomínky*, 5 % *zaměstnání*, 2 % *zvyky a tradice*, 2 % *obecní pospolitost*, 1 % *kulturní a sportovní události*, 1 % *jiné* (rodný kraj, kořeny)

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkem respondentů.

2. Jak byste blíže určil(a) místo, kde žijete? Jako...

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 57 % respondentů označilo *obec s okolní krajinou*, 20 % *pozemek s domem*, 8 % *svůj dům*, 8 % *celou obec*, 7 % *celý region*

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 47 % respondentů označilo *obec s okolní krajinou*, 20 % *pozemek s domem*, 16 % *svůj dům*, 15 % *celou obec*, 2 % *celý region*

ČESKÉ MILOVY – převažovalo označení *obec s okolní krajinou* (čtyřikrát), dvakrát *pozemek s domem*

CELKEM – 55 % respondentů označilo obec s okolní krajinou, 20 % pozemek s domem, 10 % svůj dům, 9 % celou obec, 6 % celý region

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkem respondentů.

3. Řadíte se spíše pod...(ve smyslu vyššího správního celku)?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 63 % respondentů se řadí spíše pod *Nové Město na Moravě*, 28 % pod *Žďár nad Sázavou* a 9 % *nerozlišuje*.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 45 % respondentů se řadí spíše pod *Žďár nad Sázavou*, 30 % pod *Nové Město na Moravě*, 25 % *nerozlišuje*.

ČESKÉ MILOVY – polovina dotázaných se řadí pod *Nové Město na Moravě*, polovina *nerozlišuje*.

CELKEM – 55 % respondentů se řadí pod Nové Město na Moravě, 15 % pod Žďár nad Sázavou, 30 % nerozlišuje.

Ve vnímání příslušnosti k vyššímu správnímu celku se respondenti jednotlivých místních částí liší, z uvedených údajů však nelze vyvozovat jednoznačné závěry. Patrná je korelace mezi označováním Nového Města na Moravě a věkem respondentů:

80 % respondentů starších 50-ti let preferuje *Nové Město na Moravě* (14 % *nerozlišuje*, 6 % preferuje *Žďár nad Sázavou*). 60 % respondentů starších 50-ti let žije v moravské části Křižánek.

4. Odstěhoval(a) byste se, pokud byste měl(a) možnost?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 82 % respondentů neuvažuje o stěhování, 18 % by se odstěhovalo v případě výhodné nabídky zaměstnání či bydlení. Nejčastějším důvodem je nedostatek pracovních příležitostí v regionu.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 60 % respondentů neuvažuje o stěhování, 35 % by se odstěhovalo v případě výhodné nabídky bydlení či zaměstnání, 5 % okamžitě. Důvodem je nedostatek pracovních příležitostí a absence služeb v blízkém okolí.

ČESKÉ MILOVY – 5 respondentů neuvažuje o změně bydliště, 1 respondent by se odstěhoval okamžitě. Důvody jsou shodné s předchozím odstavcem.

CELKEM – 77 % respondentů neuvažuje o změně lokality, 22 % uvažuje o změně bydliště v případě výhodné nabídky bydlení či zaměstnání, 1 % uvažuje o okamžitém odstěhování

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkem respondentů.

5. Pokud uvažujete o změně bydliště – odstěhoval(a) byste se ...?

Viz otázka 4.

6. Postrádáte v obci něco, co k ní dříve patřilo?

MORAVSKÉ KŘIŽÁNKY – 45 % respondentů v obci postrádá kulturní dům a lepší dostupnost kultury, 7 % postrádá v obci více mladých lidí a 3 % obecní pospolitost, zemědělství a průmysl. 45 % nic nepostrádá.

ČESKÉ KŘIŽÁNKY – 35 % respondentů v obci postrádá kulturní dům a více kulturních akcí, 65 % nepostrádá nic.

ČESKÉ MILOVY – polovině respondentů nechybí nic, druhé polovině pojízdná prodejna s potravinami a intenzivnější veřejné osvětlení.

CELKEM – 50 % respondentů v obci postrádá něco, co k ní dříve patřilo (většinou jde o kulturní dům a kulturní akce), 50 % nepostrádá nic.

Větší rozdíly lze sledovat u Českých a Moravských Křižánek. Velkou roli zde však opět sehrává věk respondentů. 60 % respondentů starších 50-ti let uvádí, že v obci něco postrádají.

7. Co je dle Vašeho názoru charakteristické pro Vaši obec a její okolí?

MORAVSKÉ KŘIŽÁNKY – typická krajina (skály, rybníky, lesy), chalupáři, typická architektura, čisté ovzduší

ČESKÉ KŘIŽÁNKY – typická krajina (skály, rybníky, lesy), klidné prostředí, turistika a obecní pospolitost

ČESKÉ MILOVY – typická krajina (skály, rybníky, lesy), klid, slušní lidé a čisté ovzduší.

CELKEM – 50 % respondentů v obci postrádá něco, co k ní dříve patřilo (většinou jde o kulturní dům a kulturní akce), 50 % nepostrádá nic.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkem respondentů.

8. Jak vnímáte ochranný režim v rámci CHKO Žďárské vrchy?

MORAVSKÉ KŘIŽÁNKY – 42 % chápe CHKO Žďárské vrchy jako pozitivní hodnotu, 36 % jako povinnost, kterou je třeba respektovat a 22 % jako břemeno, které omezuje v běžném životě či podnikání.

ČESKÉ KŘIŽÁNKY – 50 % respondentů chápe režim CHKO jako pozitivní hodnotu, 35 % jako povinnost a 15 % jako břemeno.

ČESKÉ MILOVY – tři respondenti chápou režim CHKO jako pozitivní hodnotu a tři jako povinnost, kterou je třeba respektovat.

CELKEM – 44 % respondentů chápe ochranný režim CHKO jako pozitivní hodnotu, která je v běžném životě neomezuje; 36 % jako povinnost, kterou je třeba respektovat a 20 % jako břemeno, které je omezuje v běžném životě či podnikání.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkem respondentů.

PŘEDSTAVY O BUDOUCÍM VÝVOJI ÚZEMÍ

9. Jak hodnotíte hospodářskou situaci v místě, kde žijete?

MORAVSKÉ KŘIŽÁNKY – 66 % respondentů hodnotí hospodářskou situaci obce jako spíše špatnou, 22 % jako spíše dobrou, 10 % jako velmi špatnou a 2 % jako velmi dobrou.

ČESKÉ KŘIŽÁNKY – 80 % respondentů hodnotí hospodářskou situaci obce jako spíše špatnou, 15 % jako spíše dobrou a 5 % jako velmi špatnou.

ČESKÉ MILOVY – pět respondentů hodnotí hospodářskou situaci obce jako spíše špatnou, jeden respondent jako spíše dobrou.

CELKEM – 70 % respondentů hodnotí hospodářskou situaci v obci jako spíše špatnou, 20 % jako spíše dobrou, 9 % jako velmi špatnou a 1 % jako velmi dobrou.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkem respondentů.

10. Jak hodnotíte možnosti dalšího rozvoje?

MORAVSKÉ KŘIŽÁNKY – 54 % respondentů hodnotí možnosti dalšího rozvoje negativně, 33 % pozitivně, 12 % velmi negativně, 1 % velmi pozitivně

ČESKÉ KŘIŽÁNKY – 55 % respondentů hodnotí možnosti dalšího rozvoje pozitivně, 40 % negativně, 12 % velmi negativně, 5 % velmi pozitivně

ČESKÉ MILOVY – pět respondentů hodnotí možnosti dalšího rozvoje negativně, jeden pozitivně.

CELKEM – 53 % respondentů hodnotí možnosti dalšího rozvoje obce negativně, 37 % pozitivně, 8 % velmi negativně, 2 % velmi pozitivně.

V případě této otázky lze pozorovat rozdíly mezi jednotlivými částmi. Rozdíly lze dávat do souvislosti s věkem respondentů. 64 % respondentů starších 50-ti let hodnotí možnosti dalšího rozvoje jako negativní, většina jich žije v moravské části – 63 % občanů starších 50-ti let hodnotících další možnosti rozvoje jako negativní žije v Moravských Křižáncích.

11. Byl(a) byste ochoten/ochotna se osobně podílet na dalším rozvoji místa, kde žijete?

MORAVSKÉ KŘIŽÁNKY – 81 % respondentů by bylo ochotno osobně participovat na dalším rozvoji obce, 19 % není ochotno.

ČESKÉ KŘIŽÁNKY – 70 % respondentů by bylo ochotno osobně participovat na dalším rozvoji obce, 30 % není ochotno.

ČESKÉ MILOVY – čtyři respondenti jsou ochotni osobně participovat na dalším rozvoji obce, dva nikoliv.

CELKEM – 77 % respondentů by bylo ochotno se osobně podílet na dalším rozvoji obce (23 % není ochotno).

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkem respondentů.

12. Na co byste vynaložil(a) veřejné finanční prostředky v místě, kde žijete?

V této otázce bylo možné volit více odpovědí, následující číselné údaje vyjadřují podíl konkrétní odpovědi na jejich celkovém počtu.

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 27 % na řešení bytové otázky, 20 % na budování infrastruktury, 16 % na zkrášlení veřejných prostranství, 15 % na kulturu, 11 % na rozvoj hospodářství a 11% na ochranu přírody

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 35 % na rozvoj hospodářství, 20 % na řešení bytové otázky, 19 % na budování infrastruktury, 16 % na kulturu, 5 % na rozvoj hospodářství a 5 % na ochranu přírody.

ČESKÉ MILOVY – 24 % na zkrášlení veřejných prostranství, 19 % na řešení bytové otázky, 19 % na ochranu přírody, 14 % na rozvoj hospodářství, 14 % na řešení bytové otázky, 10 % na rozvoj kultury.

CELKEM – 24 % na řešení bytové otázky, 20 % na budování infrastruktury, 17 % na rozvoj hospodářství, 14 % na kulturu, 14 % na zkrášlení veřejných prostranství, 11 % na ochranu přírody.

Byly zaznamenány rozdílné preference respondentů z různých částí obce, rozdíly dle pohlaví či věku nebyly zjištěny.

13. Co by bylo potřeba ještě podniknout pro další rozvoj místa, kde žijete?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – nejčastěji je uváděna podpora vzniku nových pracovních míst, podpora malých podniků a zvýhodnění OSVČ, zlepšení dopravního spojení do větších měst a využití potenciálu k rozvoji cestovního ruchu. Uváděna je také potřeba ochrany přírody a zkvalitnění občanské vybavenosti.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – nejčastěji je uváděna tvorba nových pracovních míst, podpora mladých rodin, zlepšení komunikace mezi občany a zvýšení zájmu na věcech veřejných. Několikrát se objevuje i omezení výstavby rekreačních objektů.

ČESKÉ MILOVY – opět požadavek na zvýšení nabídky pracovního uplatnění a podpůrná opatření na udržení lidí na venkově.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

14. Jak vnímáte členství ČR v Evropské unii (EU)?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 57 % respondentů předpokládá, že členství v EU *nebude mít na jejich běžný život žádný vliv*, 36 % předpokládá, že se *mnoho věcí zhorší* a 7 % předpokládá *zlepšení*.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 65 % respondentů předpokládá, že *mnoho věcí bude složitějších* a 30 % myslí, že na běžný život nebude mít zapojení do evropských struktur žádný vliv a 5 % předpokládá *zlepšení*.

ČESKÉ MILOVY – pro každou variantu je vyjádřili dva respondenti.

CELKEM – 49 % respondentů předpokládá, že zapojení do Evropské unie *nebude mít žádný vliv na jejich běžný život*, 42 % předpokládá, že *mnoho věcí bude složitějších* a 9 % předpokládá *zlepšení*.

Rozdíly mezi jednotlivými místními částmi nejsou nijak významné – obecně není vstup do Evropské unie přijímán pozitivně, nebyly zaznamenány rozdíly mezi pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

FORMULACE POTŘEB VYBAVENOSTI ÚZEMÍ

U následujících dvou otázek je u každé položky uvedena průměrná známka.. Respondenti hodnotili jednotlivé položky známkou 1–5 (1 nejlepší, 5 nejhorší). Vždy se jedná o průměr za celý soubor respondentů – v těchto případech bylo oddělené hodnocení dle místních částí vyhodnoceno jako nepodstatné.

15. Jak hodnotíte vybavenost obce?

a) zásobování obchodu s potravinami	2,8
b) zásobenost ostatním zbožím	4,2
c) přístup k internetu	3,7
d) infrastruktura	2,2
e) pohostinství	2,0
f) veřejné osvětlení	3,3
g) sport , volný čas	1,8
h) přístup k informacím o dění v obci	2,3

16. Jak hodnotíte služby poskytované v obci?

a) školství	2,2

b) řemeslné služby, opravy	2,9
c) svoz odpadu	2,0
d) zdravotnictví	3,3
e) sociální péče	3,9
f) knihovna	chybí

17. Jste spokojen(a) s kulturou ve Vaší obci?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 75 % respondentů není spokojeno s úrovní kultury ve své obci.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 90 % respondentů není spokojeno s kulturou ve své obci.

ČESKÉ MILOVY – 3 respondenti jsou a 3 nejsou spokojeni s kulturou ve své obci.

CELKEM – 75 % respondentů není spokojeno s úrovní kultury ve své obci.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

18. Co Vám nejvíce chybí v místě, kde žijete?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – pracovní příležitosti, kulturní a sportovní zařízení, více mladých lidí, angažovanost na dění v obci, dopravní spojení (zejména ve večerních hodinách), zájmová činnost pro děti a mládež, lepší zásobenost obchodu.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – pracovní příležitosti, kulturní zařízení a kulturní a sportovní aktivity, lepší autobusové spojení, obchod a služby.

ČESKÉ MILOVY – pracovní příležitosti, více mladých lidí, pojízdné prodejny.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

HODNOTOVÉ PREFERENCE A TRADICE

19. Jaké hodnoty lze přiřadit místu, kde žijete?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 78 % respondentů uvádí *přírodní bohatství*, 13 % *sociální soudržnost*, 6 % *kulturní bohatství*, 3 % *hospodářský rozvoj*.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 80 % respondentů uvádí *přírodní bohatství*, 15 % *kulturní bohatství*, 5 % *sociální soudržnost*.

ČESKÉ MILOVY – pět respondentů uvádí *přírodní bohatství*, jeden *kulturní bohatství*.

CELKEM – 78 % respondentů uvádí přírodní bohatství, 10 % kulturní bohatství, 10 % sociální soudržnost, 2 % hospodářský rozvoj.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

20. Co se za posledních patnáct let ve vaší obci a okolí nejvíce změnilo?

MORAVSKÉ KŘIŽÁNKY – plynofikace, nová výstavba – většinou ne rekreační účely, způsob života obyvatel obce a sousedské vztahy, vyliďňování, větší nezaměstnanost, vzhled obce.

ČESKÉ KŘIŽÁNKY – plynofikace, nová výstavba – většinou ne rekreační účely, myšlení lidí, úbytek obyvatel, byly opět otevřena škola.

ČESKÉ MILOVY – plynofikace, přístup na internet, autobusové spojení, osvětlení (zhoršilo se).

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

21. Jste spokojen s tím, jak se lidé v obci k sobě chovají?

MORAVSKÉ KŘIŽÁNKY – 61 % respondentů je spokojeno, 39 % je nespokojeno zejména z důvodů závisti, hádavosti, pomluv a snobského chování.

ČESKÉ KŘIŽÁNKY – 70 % respondentů je spokojeno, 30 % je nespokojeno zejména kvůli neupřímnosti a závisti.

ČESKÉ MILOVY – dva respondenti jsou spokojeni, čtyři nespokojeni – z důvodu závisti.

CELKEM – 78 % respondentů uvádí přírodní bohatství, 10% kulturní bohatství, 10 % sociální soudržnost, 2 % hospodářský rozvoj.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

22. Myslíte si, že lidé ve Vaší obci mají během roku dostatek příležitostí ke společným kontaktům?

MORAVSKÉ KŘIŽÁNKY – 61 % respondentů hodnotí situaci jako dostatečnou z hlediska četnosti společenských akcí.

ČESKÉ KŘIŽÁNKY – 70 % respondentů hodnotí situaci jako dostatečnou z hlediska četnosti společenských akcí.

ČESKÉ MILOVY – dva respondenti jsou spokojeni, čtyři pokládají četnost kontaktů za nedostatečnou.

CELKEM – 62 % respondentů pokládá četnost kontaktů v rámci obecní komunity za dostačující.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

23. Je ve Vaši obci místo, kde je možné pořádat veřejné akce?

Tato otázka má pouze informační charakter, nepodléhá statistickému vyhodnocení. Většina lidí uvedla hřiště/výletišť v letní sezóně, jiné místo (kulturní dům apod.) chybí.

24. Znáte místní tradice?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 37 % respondentů zná místní tradice, jsou na ně pyšní a chtějí je předávat dalším generacím. 36 % pokládá tradice za přežitě (nicméně je zná) a 27 % nezná místní tradice.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 50 % respondentů zná místní tradice, jsou na ně pyšní a chtějí je předávat dalším generacím. 10 % pokládá tradice za přežitě (nicméně je zná) a 40 % nezná místní tradice.

ČESKÉ MILOVY – jeden respondent považuje místní tradice za přežitě, pět je vůbec nezná.

CELKEM – 38 % respondentů zná místní tradice, jsou na ně pyšní a chtějí je předávat dalším generacím. 29 % pokládá tradice za přežitě (nicméně je zná) a 33 % nezná místní tradice.

Jednotlivé místní části vykazují výraznější rozdíly. 58 % těch, kteří znají své tradice a jsou na ně pyšní tvoří respondenti starší 50-ti let.

PROBLÉMY KAŽDODENNÍHO ŽIVOTA

25. Jak hodnotíte dostupnost zdravotnických služeb?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 55 % respondentů hodnotí dostupnost zdravotnických služeb jako nevyhovující. Nejčastějším dopravním prostředkem za lékařem je kombinace automobilu a veřejné dopravy, vzdálenost se pohybuje od 0,5 do 25 km (dle závažnosti onemocnění).

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 60 % respondentů hodnotí dostupnost zdravotnických služeb jako nevyhovující. Nejčastějším dopravním prostředkem je automobil, vzdálenost k lékaři se pohybuje od 3 do 25 km (dle závažnosti onemocnění).

ČESKÉ MILOVY – tři respondenti hodnotí dostupnost zdravotnických služeb jako vyhovující, tři jako nevyhovující. Nejčastějším dopravním prostředkem je autobus, vzdálenost 7–25 km.

CELKEM – 56 % respondentů hodnotí dostupnost zdravotnických služeb jako nevyhovující.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

26. Došlo ve srovnání se situací před patnácti lety k výrazné změně v dostupnosti zdravotnických služeb?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 84 % respondentů volilo odpověď *ne, nedošlo k výrazným změnám*, 16 % hodnotí změny pozitivně.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 95 % respondentů volilo odpověď *ne, nedošlo k výrazným změnám*, 5 % hodnotí změny pozitivně.

ČESKÉ MILOVY – všichni respondenti označili odpověď *ne, nedošlo k výrazným změnám*.

CELKEM – 87 % respondentů označilo odpověď: *ne, nedošlo k výrazným změnám*, 13 % označilo odpověď: *ano, v pozitivním směru*. Odpověď *ano, v negativním směru* neoznačil žádný respondent

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

27. Jak hodnotíte veřejnou dopravu v regionu...?

Jednotlivé položky jsou ohodnoceny průměrnou známkou za celý soubor respondentů.

a) z hlediska návaznosti spojů	3,5
b) z hled. frekvence spojů	3,0
c) z hled. kvality vozového parku	2,8
d) z hlediska celkové obslužnosti spádového regionu	2,6

28. Došlo ve srovnání se situací před patnácti lety k výrazné změně v nabídce spojů veřejné dopravy?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 55 % respondentů volilo odpověď *ne, nedošlo k výrazným změnám*, 3 % hodnotí změny pozitivně a 42 % označilo odpověď *ano, v negativním směru*.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 50 % respondentů volilo odpověď *ano, v negativním směru*, 45 % označilo odpověď *ne, nedošlo k výrazným změnám*, 1 % hodnotí změny pozitivně.

ČESKÉ MILOVY – čtyři respondenti označili odpověď *ne, nedošlo k výrazným změnám*, dva *ano, v negativním směru*.

CELKEM – 54 % respondentů označilo odpověď: *ne, nedošlo k výrazným změnám*, 41 % označilo odpověď: *ano, v negativním směru*. Odpověď: *ano, v pozitivním směru* označilo 5 % respondentů.

Místní části vykazují drobné rozdíly, rozdíly mezi pohlavím a věkovými skupinami nebyl zaznamenán.

29. Při cestách za nákupy, zaměstnáním/školou, zábavou apod. používáte nejčastěji...?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – ve 30-ti % respondenti preferují veřejnou dopravu, ve 28 % automobil, ve 24 % kombinaci veřejné dopravy, automobilu, kola a pěší chůze, ve 13 % kolo a v 5-ti % pěší chůzi.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 54 % automobil, 14 % veřejnou dopravu, 14 % kolo, 10 % kombinace dopravních prostředků, 8 % pěší chůze.

ČESKÉ MILOVY – čtyři respondenti používají veřejnou dopravu, dva preferují kolo

CELKEM – podíl na přepravě respondentů je následující: 33 % automobil, 29 % veřejná doprava, 14 % kolo, 7 % pěší chůze, 19 % kombinace dopravních prostředků.

30. Nejčastěji nakupujete...?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – 46 % respondentů nakupuje v místním obchodě, 40 % v hypermarketu a v místním obchodě, 7 % v maloobchodě mimo obec, 7 % výhradně v hypermarketu.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – 40 % respondentů nakupuje v místním obchodě, 40 % v maloobchodě mimo obec, 2 % v hypermarketu a v místním obchodě, 1 % výhradně v hypermarketu.

ČESKÉ MILOVY – jeden respondent v místním obchodě, pět v maloobchodě mimo obec.

CELKEM – 43 % respondentů nakupuje v místním obchodě, 32 % v hypermarketu a v místním obchodě, 19 % v maloobchodě mimo obce, 6 % výhradně v hypermarketu.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, je však nutné vytknout korelaci mezi věkem respondentů a nakupováním v místním obchodu – 60 % nakupujících v místním obchodu tvoří osoby starší 50-ti let.

31. Kolik kilometrů průměrně ujedete za týden (odhad)?

Průměry jsou uváděny za všechny respondenty v dané místní části, otázka má pouze informativní charakter – jednotlivé místní části nejsou z tohoto hlediska srovnávány.

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – automobilem: 170 km, veřejnou dopravou 92 km

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – automobilem: 35 km, veřejnou dopravou: 21 km

ČESKÉ MILOVY – automobilem: 40 km, veřejnou dopravou: 27 km

32. Co pokládáte za největší problém Vaší obce a jejího okolí?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – nedostatek práce, nedostatek kulturních aktivit, nedostatečné dopravní spojení, nedostatek peněz v obecním rozpočtu, odchod mladých lidí, turistika, chataři a produkce odpadů s tím související, vedení obce

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – památkáři a byrokracie, nedostatek pracovních míst, úpadek kultury, turisté a chalupáři, dopravní obslužnost a stav silnic.

ČESKÉ MILOVY – nezaměstnanost, malé finanční prostředky obce, nedostatečná nabídka služeb.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

33. Co Vám osobně nejvíce komplikuje každodenní život?

MORAVSKÉ KŘÍŽÁNKY – vysoké ceny potravin a ostatního zboží v okolí (oproti cenám ve větších městech), nedostatečná zásobenost obchodů v okolí, velká vzdálenost do větších měst a s tím spojené nevyhovující dopravní spojení, bezohlednost řidičů - nedodržování rychlosti v obci, pálení a sekání trávy o víkendech a svátcích (ze strany rekreatantů), byrokracie.

ČESKÉ KŘÍŽÁNKY – nízké mzdy, drsné zimní období a komplikovaná údržba cest v tomto období, doprava do zaměstnání a školy.

ČESKÉ MILOVY – nezaměstnanost, malé finanční prostředky obce, nedostatečná nabídka služeb.

Nebyly prokázány výrazné rozdíly mezi jednotlivými místními částmi, pohlavím a věkovými skupinami respondentů.

ZÁVĚR

Vstupní teze studie nebyly potvrzeny. Stanoviska respondentů z různých místních částí Křižánek nevykazují zásadní odlišnosti, ve většině případů byla zaznamenána výrazná shoda. Výchozí tezi postavenou na faktu, že – občané místních částí jsou výrazně upozaďováni nejen z důvodů periferní lokalizace vzhledem k centrálně umístěným službám, ale i v důsledku nevyvážené obecní politiky – se také nepodařilo v tomto případě potvrdit. Politika obce se jeví jako vyvážená.

Úroveň současného venkovského prostoru nenabízí dostatečné socioekonomické uplatnění, což vede k odchodu (zejména mladých) lidí z venkovských oblastí. Na druhou stranu je však patrný trend vyhledávání venkova jako místa pro život lidmi ze silně urbanizovaných oblastí. Tento trend je možné sledovat i v šetřené obci. Druhá část teze tedy v tomto případě neplatí – negativní multiplikační efekt je dostatečně eliminován příchodem většinou vzdělaných mladých lidí a jejich zapojením do komunální politiky. Tato skutečnost přispívá k oživení venkovských oblastí a paradoxně dochází ke zvyšování lidského potenciálu.

V průběhu šetření bylo potvrzena silná determinace obyvatel venkova přírodním a kulturním prostředím. Pokud budou vhodně nastaveny podmínky pro život na venkově, trend depopulace bude výrazně omezen, což vyplývá z neochoty obyvatel opustit kořeny a veškeré pozitivní externality, které venkov nabízí.

LITERATURA

- Culek, M. 1996. Biogeografické členění České republiky. Enigma. Praha
- Disman, M. 2002. Jak se vyrábí sociologická znalost. Karolinum. Praha
- Dvořáček, P. 2001. Kulturní kvalita krajiny jako kulturní zadání. Zahrada-park-krajina, 2: 14-15
- Hrabánková, M., Trnková, V. 1996. Hodnocení území z pozice agrární regionální politiky a rozvoje venkova. Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky. Praha
- Hrabánková, M., 1997. Vize rozvoje venkovského prostoru na přelomu tisíciletí. In Český venkov na přelomu tisíciletí. ČZU Praha
- Hendrych, P. 2000. Tvorba krajiny a zahrad III. Historické parky, zahrada a krajina, jejich proměny, kulturně historické hodnoty, význam a ochrana. ČVUT Praha. (In.: Sklenička, P. 2003. Základy krajinného plánování. Praha)
- Holzbachová, I. 1996. Filosofické a metodologické problémy vědy. Brno
- Majerová, V. 1997. Sociologie venkova a zemědělství. ČZU. Praha
- Maříková, H., Petrusek, M., Vodáková, A. 1996. Velký sociologický slovník. Karolinum. Praha
- Mervart, J. 1977. Základy metodologie vědy. Praha
- Rektořík, J., Šelešovský, J. 1999. Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací. ESF MU. Brno
- Sklenička, P. 2003. Základy krajinného plánování. Praha
- Surynek, A. Komárková, R. Kašparová, E. 2001. Základy sociologického výzkumu. Management Press. Praha
- Žigrai, F. 2004. Integrovaný význam využitia zeme pri výskume kultúrnej krajiny. Vybrané metavedné aspekty. In: Fyzickogeografický sborník 2. Kulturní krajina. Brno)

Ostatní publikace:

- [1] Naše společná budoucnost. 1987. Světová komise pro životní prostředí a rozvoj
- [2] Vystoupil, J. 2003. Prognózy a modely v regionálním rozvoji. Pracovní text. ESF MU Brno, dostupné na <http://www.regionalka.wz.cz/vystoupil>